

Згідно зі статикою, школярі з великої кількості існуючих професій можуть назвати лише 20-26 професій. Серед мотивів вибору майбутньої професії школярами значну роль відіграють: поради оточуючих (25% дітей обирають професію під впливом думки референтного дорослого), поради батьків (17%), впливом засобів масової інформації (9%), близькість ЗВО до дому (9%), і тільки 40% підлітків обирають професію, орієнтуючись на зміст майбутньої діяльності. Тому постає необхідність реалізації профорієнтаційної роботи зі старшокласниками, пошук її ефективних форм і методів.

Суть профорієнтаційної роботи вивчали М. Варбана, А. Маслоу, А. Маркова. Особливості профорієнтації в сучасних умовах інформаційної цивілізації, форми і методи профорієнтації старшокласників аналізують Н. Отрощенко, Г. Пригіна, Л. Мітіна. Різним аспектам профорієнтаційної роботи присвячені праці Л.Сибільова, В. Артеменко, Е. Клімова, І. Кон та інші.

Професійна орієнтація — це науково обґрунтована система підготовки молоді до вільного і самостійного вибору професії, покликана враховувати як індивідуальні особливості кожної особистості, так і необхідність повноцінного розподілу трудових ресурсів в інтересах суспільства. Професійна орієнтація включає в себе: 1) професійне просвітництво, яке забезпечує молодь інформацією про світ професій; навчальні заклади; можливості професійної кар'єри; 2) професійне виховання, яке формує в молоді працьовитість, працездатність, професійну відповідальність; 3) професійне консультування з питань вибору професії, працевлаштування, можливостей отримання професійної підготовки; 4) професійний розвиток особистості та підтримку професійної кар'єри, включаючи зміну професії та професійну перепідготовку. Отже, професійна орієнтація є комплексним процесом, що передбачає різні важливі напрями.

На жаль, профорієнтація в сучасних умовах не досягає своїх головних цілей, а саме: формування в учнів професійного самовизначення, відповідного індивідуальним особливостям кожної особистості. Основним процесом, який гальмує розвиток профорієнтації, є те, що вона розрахована на так званого «середнього» учня без урахування його можливостей і потреб. Відсутній індивідуальний, диференційований підхід до особистості, яка обирає професію. Стосовно шляхів її реалізації, слід відзначити, що використовуються в основному словесні методи, без надання можливості кожному спробувати себе в різних видах діяльності. Окреслені проблеми вимагають уваги науковців.

Професійна орієнтація учнів є одним із основних завдань освітніх закладів усіх типів, входить в коло обов'язків усіх учасників, що забезпечують освітній процес. Одним із суб'єктів, на якого покладено профорієнтаційну функцію в роботі зі старшокласниками, є соціальний педагог. Проте, він часто володіє інформацією про те, які професії затребувані на даний момент у Україні, не володіє ефективними технологіями профорієнтаційної діяльності.

У даний час розробляється ряд положень про конкретні методи та засоби роботи з учнями, наприклад, про портфоліо учня, про освітні програми з профорієнтації, які можуть бути реалізовані в рамках позакласної роботи, у вигляді курсів за вибором або в системі додаткової освіти.

На даний момент найбільш ефективними та сучасними формами роботи є:

- індивідуальне консультування школярів;
- сімейне консультування з питань професійного самовизначення старшокласників;
- класні години з профорієнтації із запрошенням представників різних професій і представниками ЗВО;
- використання засобів анімаційної діяльності;
- профорієнтаційні уроки;
- тематичні екскурсії на підприємства;
- ярмарки вакансій навчальних і робочих місць;
- психологічна діагностика професійної спрямованості особистості.

Отже, соціальний педагог має володіти цими формами і використовувати їх у професійній діяльності. Це допоможе учням старших класів, ще неформованим особистостям на ринку праці, зробити перші кроки до правильного вибору професії. А це, в свою чергу, впливає на саморозвиток особистості, та і на розвиток суспільства загалом. Професійне самовизначення — це не просто вдало або невдало вибрати свій трудовий шлях у житті. Це рішення, від якого залежить доля людини подалі.

Н. М. Печериця

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВІВ ЕЙДЖИЗМУ В СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

В умовах глобальної трансформації соціокультурного простору, окрім традиційних проблем молодого покоління, виникають і абсолютно нові труднощі та ризики, пов'язані з розвитком інформаційного суспільства, які негативно впливають на процес соціального становлення молоді, зокрема студентської. Останні в силу вікових, психосоціальних особливостей становлення є найактивнішими користувачами сучасних інформаційно-комунікативних технологій (ІКТ), саме тому ІКТ виступають основним засобом їх соціального розвитку, а Інтернет — провідним середовищем їх соціалізації. Це не завжди позитивно відбивається на їх соціальному становленні, іноді призводить до поширення в студентській молодіжній субкультурі негативних стереотипів, зокрема ейджизму. Хоча студентська молодь і належить до загальної групи молоді та має певні спільні характеристики, але стосовно проявів ейджизму існують свої особливості.

Особливості студентського віку досліджували: О. Білик, О. Євдокімова, Н. Максимовська, М. Максимовський, Л. Подоляк, В. Поліщук, М. Савчин та інші. Вплив стереотипів на розвиток молоді, зокрема і студентської, вивчали: О. Березіна, Л. Магдисяк, К. Познанська, І. Розман, А. Смолькін та інші. Проте особливості прояву ейджизму в студентів досліджено в соціальній педагогіці недостатньо.

Студентський віковий період є перехідним від старшого шкільного віку до етапу дорослості та має свої специфічні особливості. У студентів у повній мірі відбувається формування характеру, самосвідомості, світогляду та індивідуальності. Важливим є те, що гармонійний соціальний розвиток студентської молоді залежить від соціокультурних умов середовища. Зараз відбуваються глобальні соціокультурні зміни, пов'язані з входженням суспільства в інформаційний простір, що радикально відрізняються від індустріального. Представники студентства в силу психосоціальних особливостей розвитку схильні до інновацій, новаторства, прогресивно, генерують та презентують новітні ідеї, передові погляди, тому вони є найбільш активними та вмілими користувачами ІКТ. Але недостатність соціального досвіду, вплив інформаційного простору формують у студентів цінності, світогляд, стереотипи та моделі поведінки не завжди позитивного характеру та іноді сприяють ейджизму. Серед основних причин поширення ейджизму виділяємо: глибоко приховану тривогу молодого покоління щодо процесу старіння; моду на молодість в інформаційному суспільстві; зменшення виховного впливу сім'ї та інших соціальних інститутів та збільшення стихійної соціалізації віртуального простору. Сутністю ейджизму є негативний соціальний стереотип стосовно людей похилого віку, що супроводжується проявом різноманітних форм дискримінаційних практик у процесі міжособистісної взаємодії та на рівні різних соціальних інститутів. До основних проявів ейджизму студентської молоді на міжособистісному рівні відносимо: роздратування, напруження в процесі взаємодії з людьми похилого віку, негативні емоції стосовно процесу старіння та людей цього віку, уникнення будь-яких видів контактів (тактильного, зорового), негативні висловлювання, судження, висміювання, прислів'я чи приказки про людей похилого віку в студентській субкультурі, вияв недоброчливості, зневага, нехтування допомогою, порадами, критиканство тощо; на рівні різних соціальних інститутів: заперечення цінності людей похилого віку, демонстрації власної значущості та сили, професійній неприязні та практиках соціального ігнорування (байдужому, нейтральному відношенню). Студентська молодь об'єднана соціальним інститутом вищої освіти, тому на відміну від загальної групи молоді вона має достатній освітній і культурний рівень, тому ейджизм у студентів носить латентний характер та окрім зазначених вище проявів у більшості випадків відбивається в практиках уникнення та соціального ігнорування. Оскільки ейджизм негативно впливає на гармонійний соціальний розвиток студентів та носить деструктивний характер для людей похилого віку, цей соціальний стереотип потребує корекції.

Н. В. Шенелева

ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ: СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ

У добу інформаційного прогресу та особливої цінності інформації і знань, уваги набуває завдання гармонізації членів суспільства з навколишнім світом. Формування нового інформаційного соціокультурного

середовища сприяє загостренню таких проблем, як девіантна поведінка, маргіналізація, ейджизм, соціальна імпотенція, відчуження від суспільства та ін., і їх транслюванню у віртуальному просторі. Найбільшої сили впливу означені питання мають саме на студентську молодь через її психологічні особливості (мобільність, реактивність, критичність, високий інтелектуальний потенціал, інформаційно-технологічна обізнаність та ін.). Оскільки студентство являє собою елітарний прошарок суспільства, відповідальний за розвиток і майбутнє сучасного соціуму, актуальності набуває формування соціальної активності студентської молоді як результату соціального виховання.

Методологічною основою вирішення проблеми формування соціальної активності студентської молоді є наукові соціально-педагогічні праці О. Безпалько, І. Звереві, А. Капської, О. Мудрика, О. Рассказової, А. Рижанової, С. Харченка та ін.

Формування соціальної активності студентської молоді висвітлено в наукових доробках Л. Антілогової, В. Косовця, М. Костюченка, Т. Малькової, О. Серьогіна, О. Харланової та ін. Особливої уваги заслуговують дисертаційні дослідження О. Асеевої, Н. Клімкіної, О. Кулінченко, Е. Шакірової.

Соціальна активність студентської молоді є складовою її соціальності, яка розуміється як мета (ісрархія соціальних цінностей, соціальних якостей, соціальної поведінки) і результат соціального виховання (прояв індивідуального позитивно-творчого ставлення до соціального буття, зокрема до сімейного, етнічного, релігійного, регіонального, глобального тощо). Набуття студентами суспільно значущих якостей і особливостей є підґрунтям для формування їх соціальної активності, яка спрямовується в процесі соціально-педагогічної діяльності.

Соціально-педагогічний підхід уможливіє дослідження формування соціальної активності студентської молоді в контексті соціалізації і враховує особливості взаємодії студентів і соціуму. Базуючись на положенні про інтегральність поняття «соціальна активність», яка визначається як процес (у широкому розумінні) і як результат (у вузькому), під формуванням соціальної активності студентської молоді (у вузькому значенні) розуміємо набуття і розвиток студентом особистісних суспільно значущих якостей, характеристик і моделей поведінки, що є умовою та одночасно результатом їх навчальної і професійної підготовки, засвоєння цінностей людської культури, самоактуалізації і самореалізації в усіх сферах життєдіяльності суспільства.

Пріоритетність навчальної діяльності і відповідного середовища для студентської молоді є головним важелем у формуванні соціальної активності. До загальних компонентів формування соціальної активності студентської молоді відносять самостійність, соціальну відповідальність, ініціативність у досягненні соціально корисних цілей, соціально значущі потреби, орієнтацію на соціальні цінності, особистісні життєві принципи і установки, активність психічних процесів і власне результати соціальної активності. Більшість з них притаманні студентській молоді